

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkiem tygodniowym i Dziennikiem urzędowym codziennym, tudzież Rozmaitościami co Srody, kosztuje w prenumeracie: Bez pocztu: kwartalnie 3 złr. 45 kr., miesięcznie 1 złr. 20 kr. **Z** pocztą: kwartalnie 4 złr. 30 kr., miesięcznie 1 złr. 35 kr. — Inscryja od wiersza w półkolumnie (drukiem garment) po raz pierwszy 4 kr., następnie po 2 kr. m. k.

Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya Austriacka. — Ameryka. — Hiszpania. — Anglia. — Francya. — Holandya. — Szwajcarya. — Włochy. — Turcya. — Azya. — Doniesienia z ostatniej pocztu. — Wiadomości handlowe. — Kronika.

Monarchya Austriacka.

Sprawy krajowe.

(Zaraza na bydło.)

Lwów, 3. maja. Według raportów przedłożonych w drugiej połowie zeszłego miesiąca ustawa zaraza na bydło rogate w Sieńmianówce obwodu lwowskiego, w Brozdowcach obwodu brzeżańskiego, w Wełdziezu, Jaroszycach, Uhilnie, Komarowie i Chodowieckich Łęgach obwodu stryjskiego, w Łące obwodu samborskiego, tudzież w Kostarowicach, Jurówcach, Pakoszowce, Birczy, Jamnie górnej i Nowej wsi w obwodzie sanockim, lecz natomiast wybuchła w Demianowie obwodu stanisławowskiego, w Teretnikach obwodu brzeżańskiego, w Trosciancu, Chromohorbie, Hnizdyszowie, Demeńce podniestrzańskiej, Błoniach, Rozwadowie i Dobrzanach obwodu stryjskiego, dalej w Nowosiółkach i Bronicy obwodu samborskiego, tudzież w Skorodnem, Huzeli i Weremieniu obwodu sanockiego.

Taka więc liczba miejsc zarazą dotkniętych została wprawdzie ta sama, a mianowicie 68, lecz zaraza nieco już się uśmierzyła, zwłaszcza, że w 44 z wspomnianych 68 miejsc niema już żadnego bydła chorego, i że teraz nadeszła już pora samej już tylko obserwacji.

W odnoszących się 68 miejscach, z których teraz przypada na obwód stanisławowski i przemyski po jednemu, na obwód brzeżański 2, na stryjski 36, na samborski 19, a 8 na sanocki, zapadło z ogólnej liczby bydła rogatego 29.318 sztuk u 152 właścicieli na tę chorobę 1.196 sztuk bydła, z czego 150 wyzdrowiało, 812 padło, 102 dobito, 132 sztuk w 24 miejscach zostaje jeszcze w kuracji.

(Dobroczynne towarzystwa bukowińskie.)

Czerniowce, 24. kwietnia. Stojące pod opieką najwzszego Imienia J. M. Cesarza stowarzyszenia bukowińskie dla wspierania ubogich uczniów czerniowieckiego gimnazjum wyższego, tudzież dla pielegnowania, wychowania i zaopatrzenia opuszczonej dziatwy krajowej, odbyły dziś w tutejszej sali ratuszowej pierwsze swe zgromadzenie walne.

Pierwsze z tych stowarzyszeń zaszczycone Imieniem Jego c. k. Apost. Mości, Franciszka Józefa I., zawdzięcza pomysł zawiązania się jego gronu nauczycieli gimnazjum czerniowieckiego roku 1852, które jednak stanęło rzeczywiście dopiero przy sposobności najwyższych zaślubin Najjaśniejszych Państwa, gdy wśród szczerej radości wszystkich mieszkańców krajowych z tego tak dla najdostojniejszego Cesarza i Pana naszego, jak i dla poddanych Jego szczęśliwego wypadku, i na zachętę gorliwego o dobro publiczne c. k. prezydenta krajowego, p. barona Franciszka Schmücka, którego mianowano też kuratorem tego stowarzyszenia — nadeszły ze wszystkich części prowincyi znaczne fundusze, które łącznie z późniejszymi darami dobroczynnymi przy sposobności szczęśliwego rozwiązania Jej Mości Cesarzowej i z przyrzeczonemi datkami corocznemi wynoszą w ogóle przeszło 9.000 złr. m. k.

Przy sposobności najwyższych zaślubin cesarskich zawiązało się też i drugie z tych stowarzyszeń zaszczycone najwyższem Imieniem Jej Mości Cesarzowej Elżbiety, a to także za szczególnem staraniem wspomnianego c. k. prezydenta krajowego. Zadaniem stowarzyszenia tego jest zająć się należytem pielegnowaniem i wychowaniem opuszczonej dziatwy krajowej, pozbawionej pieczy rodzicielskiej lub troskliwości krewnych i opiekunów, dalej wychowaniem, nadzorem i kierowaniem tego wychowania, jak niemniej późnijszem, stosownem do wieku postanowieniem tej dziatwy i jej zaopatrzeniem. Troskliwość stowarzyszenia tego rozciąga się do dziatwy bez względu na narodowość, wyznanie religijne lub na wiek, a dzieci wzięte w opiekę, oddane będą porządnym, uczciwym familiom w mieście lub na wsi na wychowanie. Stowarzyszenie czuwać też będzie troskliwie nad tem, by dziatwa wzięta w opiekę, była dobrze prowadzona, chodziła do szkół, i by ją wkładano do obyczajności, pobożności, uczciwości i pracy, przy czem przestrzegać się będzie w szczególności i tego, by dziatwę umieszczono

w domach jednakowego z nią wyznania religijnego, a co też rozumieć się ma i co do opiekujących się w szczególności członków stowarzyszenia. Fundusze stowarzyszenia tego stojące również pod kuratorjum wspomnianego c. k. prezydenta krajowego, zebrano po większej części przy sposobności najwyższych zaślubin Najjaśniejszych Państwa, a później na wieść o szczęśliwym rozwiązaniu Jej Mości Cesarzowej, a kwota ich ogólna wynosi niemal do 14.000 złr. m. k.

Dnia 18. sierpnia 1855, w rocznicę urodzin Jego c. k. Apost. Mości, instalował p. kurator obydwu stowarzyszeń, a uchwalone statuta ich podano do druku. Jakoż od owego już czasu wypłaca stowarzyszenie „Cesarza Franciszka Józefa“ pięciom najcelniejszym uczniom gimnazjum czerniowieckiego stypendyum roczne w kwocie po 50 złr. m. k., a stowarzyszenie „Cesarzowej Elżbiety“ oddało ośmiu najbiedniejszych dzieci z miasta i przedmieść czerniowieckich na wychowanie.

Stowarzyszenia wspomniane zawiązane przy sposobności najwyższych zaślubin cesarskich, wybrały też sobie najstosowniejszy dzień na pierwsze swe jeneralne zgromadzenie roczne, a mianowicie rocznicę tych zaślubin szczęśliwych, które nowym węzłem miłości i zaufania połączyły ze sobą tron cesarski i ludy zostające pod panowaniem austriackiem. W zgromadzeniu tem wzięli szczerzy udział zastępcy ze wszystkich klas ludności nie wyłączając także i gmin wiejskich reprezentowanych przez swe przełożęństwo miejscowe. Szczerzy ten udział jest pocieszającą oznaką wiernej przywiązania mieszkańców Bukowiny do Najjaśniejszych Państwa, których najdostojnijszem imieniem stowarzyszenia te zaszczycone zostały, jak niemniej chlubnym dowodem wzmagającego się uczucia ludzkości, a z niem uczucia obywatelskiego i gorliwości o dobro powszechne.

Po treściwej przemowie p. kuratora, w której wyjaśniono stopniowy rozwój stowarzyszeń i stan ich funduszy, i przy czem wzniesiono radośne okrzyki na cześć Najjaśniejszych Państwa okrywających swem najdostojnijszem Imieniem te stowarzyszenia, tudzież po złożeniu rachunków przez dotychczasowe przełożęństwo prowizoryczne stowarzyszeń wspomnianych, przystąpiło zgromadzenie do wyboru stałych przełożonych i członków wydziału, a to z grona osób najznakomitszych należących do tych stowarzyszeń, mianowicie zaś z pośród duchowieństwa, szlachty i z liczby ludzi światłych i dobrze obeznanych. Wybór ten odpowie też niezawodnie wszelkim słusznym oczekiwaniom, i przyczyni się do dalszego rozwoju obu stowarzyszeń.

Takie jest sprawozdanie dotychczasowych przełożonych obu wiadomych stowarzyszeń bukowińskich.

(Wiadomości bieżące z Wiednia. — Nowiny dworne. — Traktat menniezy. — Agronomiczna szkoła w Altenburgu.)

Wiedeń, 2. maja. Jego cesarzew. Mość Arcyksiążę Wilhelm odjedzie równocześnie z Jch Mości Cesarstwem do Buda-Pesztu. C. k. austriacki ambasador przy dworze berlińskim, baron Koller uda się wkrótce z Berlina do Meklenburgu, gdyż równocześnie zawierzyniony został przy dworach wielkksiążęcych w Meklenburg-Schwerin i Meklenburg-Strelitz. — C. k. austriacki sekretarz legacji hrabia Szechenyi, był przedwczoraj na audyencji u Jego Cesarzkiej Mości przed odjazdem do Petersburga, gdzie podczas niebytności hrabiego Esterhazy obejmie dyrekcję spraw ambasady. — Cesarzski jacht parowy „Adler“ stoi już w pogotowiu do odjazdu Jch Mości Cesarstwa. Jeżeli niewyjdą inne rozkazy, to Najjaśniejsze Państwo jutro, w niedzielę wieczór wsiądą na okręt, a w poniedziałek do dnia na Komorn, gdzie tylko krótki czas się zatrzymają, odjadą do Buda-Pesztu.

Litogr. koresp. austr., z dnia 1. maja donosi: Dowiadujemy się z pewnego źródła, że Jego c. k. Apost. Mość ratyfikować raczył podpisany w Wiedniu dnia 24. stycznia r. b. traktat menniezy, i wymiana ratyfikacji tego traktatu wkrótce nastąpi.

Szkoła agronomiczna w węgierskim Altenburgu, założona dopiero w roku 1850, stała już dziś, dzięki szczodrobliwości Monarchy, na tak wysokim stopniu, że może równać się śmiało z najznakomitszymi tego rodzaju zakładami za granicą.

Jego c. k. apost. Mość — jak donosi litografowana korespondencya austr. — raczył zezwolić na rozszerzenie gruntów należących do tego zakładu aż do objętości 200 morgów i wyznaczyć na to, jako też na restauracyę budynków gospodarskich i sprawienie inwentarza sumę 60.000 złr. m. k.

Jakoż w istocie nabył już zakład pod korzystnymi warunkami gruntu odpowiednie zamiarom naukowym, i będzie mógł odtąd nie tylko w teoretycznym względzie postępować z rozwojem umiejętności, ale oraz praktyczne wykłady swoje, które dotąd ograniczone były głównie na obce grunta, a mianowicie ważne experimenta w zawodzie chemii rolniczej, porównawcze próby co do pożywności roślin, gnojenia rozmaitych rodzajów ziemi, tuczenia bydła rogatego, jako też próby z maszynami gospodarskimi odbywać na własnym gruncie i w należytych rozmiarach.

Niewątpimy — kończy Litogr. kor. — że publiczność wiejska powita z wdzięcznością ten nowy dowód najwyższej troskliwości o jej dobro i nieomieszka też sama przyczyniać się wszelkimi siłami do dalszego rozwoju tego ważnego zakładu.

Ameryka.

(Pełnomocnik amerykański do Chin. — Ateści za świadków. — Sprawa niewolnictwa. — Napady Indian. — Doniesienia z centralnej Ameryki. — Kolonizacya Brazylii. — Bunt kolonistów szwajcarskich.)

Nowy Jork, 15. kwietnia. Pan Reed uda się na Londyn, Paryż i Aden na swoją posadę poselską. W Aden wsiądzie na fregatę parową „Merimac“ i odpłynie na miejsce przeznaczenia. Jenerał Cass dał 11. b. m. Lordowi Napier zaprzeczającą odpowiedź względem proponowanego przymierza z Anglią i Francją. Treść tej odpowiedzi ma być dobitna, ale w przyjaźnym duchu.

W Massachusetts zniósłoby ciało prawodawcze ustawę, która niedozwalała przypuszczać ateistów na świadków u sądu. W Pensylwanii mianowali republikanie znanego liberalistę Wilmota kandydatem gubernatorstwa. — Połączony wydział nowojorskiego ciała prawodawczego przedłożył rezolucję, ażeby w żadnym razie, pod żadnym pozorem i ani na chwilę nawet niecierpiąco niewolnictwa w tem państwie. Zarazem potępia wydział sąd związkowy i przemawia za prawem wolnych murzynów. — W Jowie napadli Indianie na kolonie u jeziora Spirit w Emmet County i zamordowali lub uprowadzili 15 białych. W pogon za nimi wysłano z twierdzy Ridgely na dniu 17. marca kompanię wojska związkowego.

Pan Forsyth, poseł Stanów zjednoczonych w Meksyku, który niedawno zawarł bez upoważnienia kilka konwencji z tą republiką, został odwołany z swej posady.

Podług doniesień z Greytown zajął pułkownik Lokridge Castello, pobit Kostarykanów i połączył się z jenerałem Walkerem.

Journal des Debats donosi o najnowszych planach kolonizacyi rządu brazylijskiego. W zeszłym roku wyznaczyły Izby 18 milionów na poparcie kolonizacyi; teraz zdał minister spraw wewnętrznych sprawę z pierwszego użycia tych pieniędzy. Rząd zawarł ugodę z tak zwanem centralnem towarzystwem kolonizacyi, które ma w 5 latach dostarczyć najmniej 50.000 kolonistów. Rząd pożyczka towarzystwu bez procentu 3 miliony franków, które muszą być zwrócone w przeciągu 5 lat; za każdego kolonistę przywiezionego do Brazylii, płaci stosownie do wieku 60, 90 do 150 franków, z czego trzy piąte części mają być wypłacone samym kolonistom. Do tych zaliczek mają być jeszcze przydane uwolnienia od podatków, tania sprzedaż gruntów rządowych i t. p. Natomiast obowiązuje się towarzystwo pobudować najpierw w stolicy a potem także w innych portach wielkie domy na umieszczenie przybywających kolonistów, gdzie rząd będzie kontrolował ceny ich utrzymania. Prócz tego musi wyprawiać agentów do Europy, ażeby zawierali ugody z kolonistami, właścicielami okrętów i t. p. W pierwszym roku musi sprowadzić najmniej 4000 kolonistów, a potem stopniowo coraz więcej, tak ażeby w 4 latach zebrano się 50.000. Inne artykuły umowy odnoszą się do transportu kolonistów w głąb kraju.

Podług doniesień listowych z Rio de Janeiro z 6. marca, zbuntowali się koloniści szwajcarscy w Vergueiro. Szwajcarski konsul David wysłał natychmiast urzędnika do kolonii, a wyprawiony z rady federacyjnej pełnomocnik, dr. Heusser z Zuryku połączył się z tym urzędnikiem, i można przeto wkrótce spodziewać się pewnych wiadomości o położeniu wychodźców w tej części Brazylii.

Hiszpania.

(Reformy w finansach. — Marynarka wojenna i jej skład.)

Madryt, 22. kwietnia. Budżet na rok 1858, który ma być przedłożony Korteżom razem z budżetem z roku 1857, został już przyjęty w radzie ministeryalnej. Reforma ku powiększeniu dochodów, jaką zapowiedział minister finansów, odnosi się do podatków hipotecznych, stemplu i podatku gruntowego. Dochody z dóbr nieruchomości mają być ściśle kontrolowane i podatek będzie oznaczony podług ich wartości. Reforma ta powiększyłaby podług podania w budżecie dochód roczny z 27 na 60 milionów realów z nadzieją stopniowego powiększenia się na przyszłość. Należytość stemplowa ma być rozciągnięta na wszystkie ważniejsze dokumenta urzędowe jako też na kontrakty, obligacje i t. p. Dotychczasowe maximum 60 realów zostało zniesione. Taxa stemplowa ma wzrastać nadal w stosunku do wartości pieniężnej. Minister oblicza dochód z tej reformy na 60 milionów i zapowiada również znaczne powiększenie na przyszłość. Zapowiedziana została rewizya podatku gruntowego i dokładne oznaczenie należytości od gruntów wiejskich i miejskich, jako też statystyczny wykaz wszystkich obowiązanych do płacenia podatku, co powiększyłoby również dochody o 10 milionów realów.

Rząd zwrócił teraz uwagę swoją także na powiększenie marynarki wojennej. Wychodzi przy tem z tej zasady, że marynarka

handlowa, która w razie potrzeby prawie u wszystkich narodów morskich służy ku wzmocnieniu marynarki wojennej, powinna też ile możności zostawać z nią w najściślejszym związku. Do organicznych urządzeń marynarki wojennej należy także regulacya rezerwy morskiej. W tym względzie stosowała się już Hiszpania od dawnych lat do powyższych zasad; posiada bowiem w tak zwanych „Tercios novales“ nietylko wprawna i dobrze uorganizowana siła ku obronie wybrzeży, ale oraz będący każdego czasu do dyspozycyi instytut rezerwy dla samej marynarki wojennej. Wszyscy ci, którzy trudnią się u wybrzeży żegluga i rybołówstwem, i za dawniejsze usługi w marynarce lub arsenalach wolni są od wszelkich opłat, należą do tak zwanego oddziału marynarzy i zapisani są w hiszpańskich metrykach morskich. Te korporacye marynarskie zostały zaprowadzone dekretem z 12. sierpnia 1802. Teraz jest ich 5, trzy stałego lądu Hiszpanii, wysp balearskich i kanaryjskich, jedna posiadłości amerykańskich, a jedna na azjatyckiej wyspie Manila. Trzy pierwsze korporacye mają centralne punkta swoje w Kadyxie, Ferrolu i Kartagenie. Do oddziału w Kadyxie należą wyspy kanaryjskie, a do oddziału Kartageny wyspy balearskie.

Anglia.

(Nowiny dworu. — Otwarcie Izby zapowiedziane. — Drożyzna. — Przyszły parlament. — Stan rzeczy w Chinach.)

Londyn, 27. kwietnia. Jej Mość Królowa zupełnie już wyzdrowiała, i dnia 7. maja odjechać ma do Osborne, jeżeli niezażdzie przeszkoda w słabości księżny Gloucester, która jak wiadomo, jest niebezpiecznie chora. Dnia 7. maja zagai także komisya w imieniu Królowy posiedzenia parlamentu po wyborze prezydującego Izby niższej dnia 30. b. m. Lord Palmerston rozestął między stronników rządowych następujące zaproszenie:

„20. kwietnia 1857. — Sir, mam zaszczyt uwiadomić pana, że Izba niższa zbierze się dnia 30. kwietnia i tego dnia przystąpi do wyboru prezydującego, zaś adres odpowiedzi na mowę od tronu dnia 7. maja przedłożony będzie Izbie. Spodziewam się, że pan nieomieszkasz przybyć na dzień oznaczony. Przyjm pan i t. d.

Palmerston.“

Z Irlandyi donoszą, że w Galway i innych miejscach drożyzna kartofli wywołała niespokoję między ludnością. W przeszłą sobotę rozbiło pospólstwo w Galway magazyn z kartoflami. Tłum jednak rozszedł się dobrowolnie niewyrządzwszy znacznej szkody; ale w innych miejscach musiała się policya wdać w sprawę, by uśmierzyć rozruchy.

Na liberalnym bankiecie w Hereford wyraził się kanclerz państwa, sir George Cornewall Lewis dość jasno o stosunkach rządu do stronnictwa reformatörów parlamentu. Rząd lorda Palmerstona, rzekł mowca między innemi, starać się będzie wprowadzić do naszych urządzeń krajowych wszelkie ulepszenia praktyczne bez nadwężenia podstaw naszej pomyślności narodowej. Mowca rozumiał pod tem, że rząd nie przystąpi do żadnej zmiany organicznej, lecz natomiast chce uczynić zadość wymaganiom czasu, o ile to się da uczynić bez nadwężenia zasad kardynalnych porządku i społeczności.

Dziennikowi *Morning Post* wiadoma jest bardzo dobrze nienawiść Chińczyków, i dlatego niezrozumiają go wcale najnowsze doniesienia pocztowe z Hongkong; sądzi jednak, że sir M. Seymour musiał w tej chwili zapewne już otrzymać dostateczne posiłki, by mógł zacząć wystąpić. Sir Michał Seymour jest nietylko doskonałym marynarzem, lecz oraz łączy w sobie wszystkie przymioty dobrego wodza i organizatora, i jest jedyny na pośrednika. A chociaż mu nie brak na odwadze i gorliwości, to jednak zaleca go przede wszystkim ostrożność chwalebna. Lecz żaden komendant nie zdola przewidzieć zrad, chytrych i nieczestnych podstępów takiego jak Chińczycy narodu. Na przyszłość nieodważy się żaden Anglik lub Europejczyk wsiąść na okręt, na którym znajdować się będą podróżni lub majtkowie chińscy. W tak małym mieście, jak Hongkong, gdzie zapewne utrzymuje się prawo wojenne, i gdzie każdy Anglik jest lub przynajmniej powinien być zaprzysiężonym być konstabłem specjalnym, niepowinienby ukryć się żaden sprawca pożaru. Chińczycy posiadają wprawdzie materiał podpalny w Anglii nieznany, lub nieużywany, lecz gorliwość i zręczność Anglików może łatwo wykryć sprawców pożogi, a zbrodniarz schwyty na uczynku powinienby rozstrzelany być na miejscu bez żadnego odwoływania się do sądu przysięgłych. Kilka takich przykładów skutkowałoby należycie. Sir James Brooke zelżony tak niesłusznie od pewnego stronnictwa w Anglii, dał z siebie szlachetny przykład wszystkim urzędnikom koronaym, a kilku takich, jak on mężów poskromiłoby wkrótce zaciekość Chińczyków.

Francya.

(Pobyt W. księcia w południowej Francyi. — Goście rosyjscy. — Traktat Sardynii z Persją zawarty. — Nowiny dworu.)

Paryż, 28. kwietnia. *Monitor* podaje dziś raport z pobytu gościa rosyjskiego we Francyi z tym dodatkiem, że życzeniem Wielkiego księcia było udać się z Tulonu paropływem „Bretagne“ do La Ciotat a zamtąd paropływem awizowym „Eclairer“ do Marsylii; ale słotne powietrze przeszkodziło temu zamiarowi, i Wielki książę odjechał przeto 27. w południe pocztą do Marsylii. Także korespondent tuloński uznał się na burzliwe powietrze, które na dniu 24. przeszkodziło odwiedzinom Wielkiego księcia na okręcie „Suffren“ i dopiero na drugi dzień dozwoliło je przedsięwziąć. Podróż okrę-

tem „Bretange“ do La Ciotat miała nastąpić dlatego, ponieważ książę chciał się przekonać o szybkości paropływów francuskich, i okrętowi „Bretagne“ miały przeto towarzyszyć paropływy „Algesiras“, „Arcole“ i „Audacieuse.“

Prawie wszyscy wstawieni w wojnie orientальной Rosjanie zjeżdżają się teraz do Francji. Prócz Dannenberga i Lüdersa, który osiadł w Wersalu na dłuższy czas, przybył teraz także generał Li-prandi.

Na dniu 26. kwietnia podpisali Feruk Chan i margrabia Villamarina persko-sardyński traktat handlowy w ambasadzie sardyńskiej.

Patrie donosi dzisiaj, że Ich Mość Cesarstwo spodziewani są 15. maja w Compiègne w towarzystwie Króla Bawarskiego, i mają zabawić tam 8 dni.

Holandya.

(Sprawa cła Zundowego.)

Haaga. 28. kwietnia. Izbow przedłożony został wczoraj projekt do potwierdzenia konwencji zawartej z Danią względem splacenia cła na Zundzie. Podobnie jak Anglia chce także Holandia zapłacić swoją część w sumie 1,408.060 talarów nie ratami lecz naraz, co przy pomyślnym stanie finansów z łatwością nastąpić może. Na zapytanie, czyliby niewypadało nagrodzić tę stratę, przynoszącą korzyść handlowi i żegludze, nałożeniem specjalnego podatku na handel, nie zgodził się rząd, raz dlatego, iż korzyść zniesienia cła na Zundzie rozciąga się na całą publiczność, kupującą opłacane dawniej towary, a powtóre, że podatek taki niezgodzałby się z zachowywanym od kilku lat systemem, by handlowi i żegludze zapewnić ile możności jak największą swobodę.

Szwajcarya.

(Sprawa neuenburska. — Rozterki robotników.)

Berna. 26. kwietnia. Obecnie w Bernie reprezentanci mocarstw zagranicznych, które mają udział w kongresie paryskim, a osobliwie ambasadorowie Anglii i Francji, zalecali wczoraj radzie federacyjnej, na audyencji u prezydenta federacji, przyjęcie punktów ugodnych. Rada federacyjna, jak słychać z wielu stron, nie jest wcale przeciwna ugodzie.

W kilku miastach Szwajcarii nastąpiła wielka agitacja pomiędzy robotnikami. W Genewie nastąpiło z tej przyczyny powszechne prawie zawieszenie robót, ale majstrowie umieli sobie poradzić. Mularze sprowadzili kilkuset robotników tesyńskich; ślusarze pozamykali swe warsztaty dla przesadnych wymagań czeladzi. W samej Bernie domagali się także robotnicy od kilku tygodni wyższej płacy, ale majstrowie oparli się temu stanowczo.

Włochy.

(Reklamacya księcia Monaku.)

Na reklamacyę księcia Monaku w sprawie gmin Mentone i Roccabruna, które na własne swe żądanie od roku 1848 przyłączone zostały do królestwa Sardynii, odpowiedział rząd piemoncki, jak donosi *Indep. belge*, memoriałem wydanym do rządów zagranicznych, o których interwencyę upraszał książę. Powiedziano w nim że dom Grimaldi jest w prawdzie udziałnym w Monaku, ale nie posiadał nigdy praw monarchicznych co do gmin Mentone i Roccabruna, które przeciwnie były zawsze lennictwami korony sabaudzkiej. Korona ta więc odnowiła tylko dawne swoje prawo, i najwięcej byłaby obowiązana zapłacić pewne wynagrodzenie pieniężne wywłaszczonemu lennikowi. Sprawa ta jednakże nie może być rozstrzygana na kongresie europejskim, lecz najwięcej, jeśliby w przyjaźniej drodze nie została załatwiona, może być przedłożona trybunałowi piemonckim. Na wynagrodzenie zgodzi się każdego czasu rząd piemoncki, ale nieuzna nigdy przesadnych uroszczeń księcia.

Turecja.

(Kolej nowa żelazna. — Minister pruski odjeżdża. — Targi niedzielne przeniesione na środek.)

Koncesya na kolej żelazną od morza adryatyckiego do Salonichi nadana została panu Volmagini, reprezentantowi pewnego towarzystwa austriackiego w **Konstantynopolu**. Towarzystwo to ma się zawiązać stanowiąc w przeciagu 3 miesięcy i złożyć u rządu tureckiego kaucyę w sumie 240.000 funt. szterlingów.

Journal de Constantinople donosi, że pruski pełnomocny minister, pan Wildenbruch, odjedzie wkrótce do Berlina.

Gubernator Bośni, Mehemed Basza, dogadzając życzeniom chrześcian obudwu wyznań, rozkazał w duchu Hathumayumu, ażeby odbywane dotąd w niedziele targi, przeniesione zostały na środy. Ludność chrześcijańska przyjęła z radością to rozporządzenie.

Azya.

(Doniesienia z Chin — Szczegóły napadu na Queen.)

W dopełnieniu najnowszej poczty zamorskiej podają dzienniki angielskie następujące doniesienia z **Honkong**, z 15. marca: Od czasu odejścia poczty ostatniej wydarzyło się dwa tylko wypadków, które spokojność zaburzyły: spalono wielki skład mąki, i zamordowano jednego majtkę, którego za miastem znaleziono z głową odciętą. Potąd nie wysłędzono jeszcze ani podpalaczy, ani morderców. Również i na rzece Kantonie nie zaszło od 15. z. m. nic szczególnego. Chińskie łodzie wiosłowe podsuwały się często pod twierdzę Makao (Teatotum), do której i z łądu strzelają z dział i

puszczają rakiety, lecz potąd nie wyrządzili Chińczycy twierdzy tej żadnej szkody. Dżonki wojenne, mniej liczne od łodzi wiosłowych, stoją jednak potąd jeszcze na rzece Fuczan. Cztery paropływy angielskich i pewna liczba łodzi należących do eskadry odplynęło 28 lutego na zwiady aż do wyspy Hyacentowej, przyczem wytrzymały przez 3 do 4ch godzin ogień działowy z chińskich dzonek wojennych, lecz żadnej szkody nie poniosły. W zatoce „Escape“ znajduje się jeszcze do 100 dzonek wojennych, lecz od czasu poniesionej dnia 10. lutego klęski od okrętów „Hornet“ zachowują się już spokojnie z wyjątkiem tylko napaści na paropływ „Auckland“ powracający 28. lutego z pocztą z Hongkongu, lecz napaść tę odparto zwycięzko. W Wampoa, dokąd przed kilkoma dniami zjechał admirał na przegląd, panuje spokój zupełny.

Paropływ „Queen“ stał się jak wiadomo łupem chińskich pasażerów i majtków, a winę w tej mierze przypisują kapitanowi i marynarzom, którzy zaniedbali obsadzić okręt należycie Europejczykami. Paropływ „Queen“ odplynął 23. z. m. w południe ztąd do Makao, i około godziny 3ciej zbliżył się ku południowo-zachodniej kończynie Czaju-czan (Lantao). O tej porze siedział kapitan Wyun, obydwa inżynierowie, jeden pasażer angielski, nazwiskiem Cleverly, i kilku Portugalczyków z swemi żonami u stołu w kajucie, a z wyjątkiem sternika nie było na pokładzie okrętu nikogo prócz pasażerów chińskich i majtków w liczbie 35, którzy rzucili się na paki z bronią palną, i zwróciwszy jedną armatę nabitą kartażami, wypalili do drzwi kajuty. Kapitan raniony w głowę skończył w morze, a resztę Europejczyków wymordowano z wyjątkiem tylko p. Cleverly, który chociaż ranny zdołał się jednak obronić wystrzałami z rewolweru, lecz wkońcu musiał także skoczyć w morze, gdzie za pomocą stołka bambusowego tak długo trzymał się na powierzchni wody, aż go zabrała łódka przypadkiem tamtą stroną żeglująca, i na niej się też dostał do Makao. Paropływ „Queen“ widziano później żeglując w kierunku zachodnim pod Comsing-Moon. Na pokładzie okrętu tego znajdowało się 120 pak opium, i jak słychać kazali go zniszczyć mandarynowie. Kobiety z paropływu tego i pasażerów chińskich przewieziono na dżonce mandaryńskiej do Makao.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Tryest. 2. maja. Według wiadomości z-nad granicy czernogórskiej zakazał Senat wszystkim Montenegrynom przekraczać granicę terytoryalną bez szczególnego upoważnienia. — Z Medyolanu donoszą, że w górzystych okolicach zimno niezaszkodziło liściu morwowemu, w nizinach szkoda nie jest tak znaczna, jak się obawiano.

Wiadomości handlowe.

(Targ Olomuniecki na woły.)

Olomuniec. 22. kwietnia. Spęd bydła rzeźnego na dzisiejszym targu wynosił 100 sztuk wołów. Sprzedali pojedynczo Wincenty Schca i Antoni Nowak z Namosta 4; Jakób Beer z Dukli 7; Mojżesz Begleiter z Komarnicy 46; Abraham Klausenstock z Dębicy 28; Antoni Nowak z Polanki wielkiej 15 sztuk wołów.

Większa konkurencya kupców w stosunku do spedu bydła, popędziła ceny w górę. Najwyższa cena za parę wołów ważących 920 \mathcal{L} mięsa i 140 \mathcal{L} łożu wynosiła 556r. w. w.; najniższa cena za parę ważącą 480 \mathcal{L} mięsa i 20 \mathcal{L} łożu 245r. w. w.; przeciętna cena za parę wołów ważących 768 \mathcal{L} mięsa i 102 \mathcal{L} łożu wynosiła 464r. wal. wiedz.

Kurs lwowski.

Dnia 4. maja.

	gotówka		towarem	
	złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	4	43	4	46
Dukat cesarski	4	45	4	48
Półimperial zł. rosyjski	8	15	8	18
Rubel srebrny rosyjski	1	36	1	37
Talar pruski	1	32	1	33 $\frac{1}{2}$
Polski kurant i pięciozłotówka	1	11	1	12
Galicyj. listy zastawne za 100 złr.	82	24	82	55
Galicyjskie obligacye indemnizacyjne	79	—	79	30
5% Pożyczka narodowa	83	20	84	5

Wiedeński kurs papierów.

Dnia 1. maja.

		w przecięciu	
Obligacye długu państwa	5% za sto	83 $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{8}$	83 $\frac{3}{16}$
detto pożyczki narod.	5% „	84 $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{8}$	84 $\frac{5}{16}$
detto „	4 $\frac{1}{2}$ % „	72 $\frac{1}{4}$	72 $\frac{1}{4}$
detto „	4% „	—	—
detto „	3% „	—	—
detto „	2 $\frac{1}{2}$ % „	—	—
Pożyczka z losami z r. 1834	—	340 345	342
detto „ z r. 1839	—	139 $\frac{3}{4}$ 139	139 $\frac{1}{4}$
detto „ z r. 1854	—	109 $\frac{3}{4}$ 110	109 $\frac{7}{8}$
Obl. lomb. wen. pożyczki z r. 1850	5% „	—	—
Obl. indemn. Niż. Austr.	5% „	—	—
detto galicyjskie i węgierskie	5% „	—	—
detto krajów koron.	5% „	—	—
Akcyje bankowe	—	996 999	998
Bankowe listy zastawne 5% z term. wypłaty	—	—	—
za 12 miesięcy za 100 złr.	—	—	—

	za sto	w przecięciu
Akeye n. a. Tow. eskp. na 500 zlr.	621 $\frac{1}{4}$ 617 $\frac{1}{2}$	620
Akeye austr. Instyt. kredyt. handlu i przemysłu na 500 zlr. (30% wpłacone)	250 $\frac{3}{4}$ 248 $\frac{3}{4}$	249 $\frac{3}{4}$
Akeye c. k. uprzyw. tow. wschod. kolei żel. państwa na 200 zlr. czyli 500 franków —	—	—
detto na 130 zlr. czyli 325 frank.	293 291 $\frac{1}{2}$	292 $\frac{1}{2}$
Akeye kolei żel. Ces. Ferdynanda na 1000 zlr. —	—	—
Akc. kol. Budziń.-Lincko-Gmundz. na 250 zlr. 216 215	215	215
Akeye kolei Cesarzowy Elż. na 200 zlr.	200 $\frac{3}{4}$	200 $\frac{3}{4}$
Akeye południowo-póln. niem. kolei komunika- cyjnej na 200 zlr.	255 $\frac{1}{2}$	255 $\frac{1}{2}$
Akeye kolei nadceisańskiej na 200 zlr.	—	—
Akeye lomb. wen. kolei żel. na 192 zlr.	—	—
Akeye Dunajskiej żeglugi parowej na 500 zlr. 580 582	581	581
Akeye austr. Lloyd'a w Tryeście na 500 zlr. 420	420	420

Wiedeński kurs weksłów.

Dnia 1. maja.

w przecięciu.

Amsterdam za 100 holl. złotych	—	2 m.
Augsburg za 100 zlr. kur.	104 $\frac{7}{8}$ 105	104 $\frac{7}{8}$ uso.
Berlin za 100 tal. prus.	—	2 m.
Frankfurt n. M. za 120 fl. na stopę 24 $\frac{1}{2}$ fl. 104 104 $\frac{1}{8}$	104	3 m.
Genua za 300 lire nowe Piemont.	—	2 m.
Hamburg za 100 Mark. Bank.	76 $\frac{3}{4}$ 77 l.	76 $\frac{7}{8}$ 2 m.
Lipsk za 100 talarów	—	2 m.
Liwna za 300 lire toskań.	—	2 m.
Londyn za 1 funt. sztrl.	10-10 10 $\frac{1}{2}$ 10 $\frac{1}{2}$ l. 10-10 $\frac{1}{2}$	3 m.
Lyon za 300 franków	—	2 m.
Medyolan za 300 lire austr.	103 $\frac{3}{4}$ 104 l.	103 $\frac{7}{8}$ 2 m.
Marsylia za 300 franków	121 l.	121 2 m.
Paryż za 300 franków	121 $\frac{1}{4}$ 1 $\frac{1}{2}$ l.	121 $\frac{3}{8}$ 2 m.
Bukareszt za 1 złoty Para	268 $\frac{1}{2}$	31 T. S.
Konstantynopol za 1 złoty Para	—	T. S.
Cesarzskie dukaty	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{2}$ Agio.
Dukaty al marco	7 $\frac{1}{4}$	7 $\frac{1}{4}$ Agio.

Kurs giełdy wiedeńskiej.

Dnia 2. maja o pierwszej godzinie po południu.

Pożyczka narodowa 5% 84 $\frac{3}{16}$ — 84 $\frac{3}{8}$. Pożyczka z r. 1851 S. B. 5% 92 — 93. Lomb. wen. pożyczki z 5% 96 — 96 $\frac{1}{2}$. Obligacje długu państwa 5% 83 $\frac{1}{2}$ — 83 $\frac{3}{8}$, detto 4 $\frac{1}{2}$ % 72 $\frac{1}{4}$ — 72 $\frac{1}{2}$, det. 4% 65 $\frac{1}{4}$ — 65 $\frac{1}{2}$, detto 3% 50 $\frac{1}{4}$ — 50 $\frac{1}{2}$, detto 2 $\frac{1}{2}$ % 41 $\frac{1}{2}$ — 41 $\frac{3}{4}$, detto 1% 16 $\frac{1}{2}$ — 16 $\frac{3}{4}$. Oblig. Głog. z wypłatą 5% 96. — Detto Oedenburgs. z wypłatą 5% 96 — —. Detto Peszt. 4% 96 — —. Detto Medyol. 4% 95 — —. Obligacje indemn. niższ. austr. 5% 88 — 88 $\frac{1}{2}$. Galic. i węgier. 5% 79 $\frac{1}{2}$ — 80 $\frac{1}{2}$. Detto innych krajów koron. 85 $\frac{1}{2}$ — 86 $\frac{1}{2}$. Obl. bank. 2 $\frac{1}{2}$ % 63 $\frac{1}{2}$ — 64. Pożyczka loter. z r. 1834 342 — 344. Detto z r. 1839 138 $\frac{1}{2}$ — 138 $\frac{3}{4}$. Detto z r. 1854 109 $\frac{7}{8}$ — 110. Renty Como 14 $\frac{3}{4}$ — 14 $\frac{7}{8}$.

Galic. list. zastawne 4% 77 — 78. Póln. Oblig. Prior. 5% 86 — 86 $\frac{1}{4}$. Głognickie 5% 80 — 81. Obligacje Dun. żeglugi par. 5% 86 — —. Oblig. Lloyd'a (w srebrze) 5% 90 — 91. 3% Prior. obl. tow. rząd. kolei żelazn. po 275 frank. za szt. 111 — 112. Akeyi bank. narodowego 991 — 993. Akeye c. k. uprzyw. towarzystwa kred. 245 $\frac{1}{4}$ — 245 $\frac{1}{2}$. Akeye niż. austr. tow. eskomp. 123 $\frac{1}{2}$ — 123 $\frac{3}{4}$. Detto Budzińsko-Lincko-Gmundzkiej kol. 255 — 256. Detto póln. kolei 209 $\frac{1}{4}$ — 209 $\frac{1}{2}$. Detto tow. kol. żel. za 500 frank. 289 $\frac{1}{2}$ — 289 $\frac{3}{4}$. Detto tow. żegl. parowej 578 — 579. Detto 13. wydania 575 — 576. Detto Lloyd'a 420 — 422. Peszt. mostu łańcuch. 77 — 78. Akeye młyna parowego wiedeń. 66 — 67. Detto Pressb.-Tyrnawskiej 1. wydania 29 — 30. Detto 2. wydania 38 — 39. Esterhazego losy 40 zlr. 78 $\frac{1}{2}$ — 79. Windischgrätz'a losy. 25 $\frac{3}{4}$ — 27. Waldsteina losy 27 $\frac{3}{4}$ — 28. Keglevicha losy — —. Ks. Salma losy 38 $\frac{3}{4}$ — 39. St. Genois 38 $\frac{1}{2}$ — 38 $\frac{3}{4}$. Palfiego losy 38 $\frac{3}{8}$ — 38 $\frac{1}{2}$. Clarego 37 $\frac{3}{4}$ — 38.

Amsterdam 2 m. 87. — Augsburg Uso 105 $\frac{1}{8}$. — Bukareszt 31 T. — —. Konstantynopol 31 T. — —. Frankfurt 3 m. 104 $\frac{1}{8}$. — Hamburg 2 m. 77. — Liwna 2 m. 105 $\frac{1}{2}$. — Londyn 3 m. 10-10 $\frac{1}{2}$. — Medyolan 2 m.

104 $\frac{1}{8}$. — Paryż 2 m. 121 $\frac{3}{8}$. — Cesarzskich ważnych dukatów agio 7 $\frac{5}{8}$ — 7 $\frac{3}{4}$. — Napoleondor 8 8 — 8 9. Angielskie Sover. 10 — 15 — 10 16. Imperyal Ros. 8 — 23.

Telegrafowany wiedeński kurs papierów i weksli.

Dnia 4. maja.

Oblig. długu państwa 5% 83; 4 $\frac{1}{2}$ —; 4% 65; 4% z r. 1850 —; 3% —; 2 $\frac{1}{2}$ % —. Losowane obligacje 5% —. Losy z r. 1834 za 1000 zlr. —; z r. 1839 138 $\frac{3}{8}$. Wiedeń. miejsko bank. —. Węgiers. obl. kamery nadw. —. Akeye bank. 995. Akeye kolei póln. 2195. Głognickiej kolei żelaznej —. Oedenburgskie —. Budwajskie —. Dunajskiej żeglugi parowej 575. Lloyd 425. Galic. listy zast. w Wiedniu —. Akeye niższ. austr. Towarzystwa eskomtowego a 500 zlr. — zlr.

Amsterdam l. 2 m. —. Augsburg 105 $\frac{3}{8}$ 3 m. Genua — l. 2 m. Frankfurt 104 $\frac{1}{4}$ 2 m. Hamburg 77 $\frac{1}{8}$ 2 m. Liwna — l. 2 m. Londyn 10 — 11. 2 m. Medyolan 104 $\frac{1}{4}$. Marsylia 121 $\frac{3}{8}$. Paryż 121 $\frac{5}{8}$. Bukareszt 268. Konstantynopol 468. Smyrna —. Agio duk. ces. 7 $\frac{3}{4}$. Pożyczka z r. 1851 5% lit. A. —; lit. B. — Lomb. —. 5% niż. austr. obl. indemn. —; innych krajów koron 80 $\frac{1}{4}$. Renty Como —. Pożyczka z r. 1854 —. Pożyczka narodowa 84 $\frac{5}{16}$. C. k. austr. akeye skarb. kolei żelaz. po 500 fr. 289 fr. Akeye c. k. uprzyw. zakładu kredyt. 241 $\frac{1}{2}$. Hypotekar. listy zastawne —. Akeye zachodniej kolei żelaznej 200 $\frac{1}{8}$.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 4. maja.

Hr. Łoś Tadeusz, z Narola. — PP. Gontard Ludwik, c. k. major, z Gródka. — Horodecki Just., z Rosyi. — Jasiński Konst., ces. ros. rotmistrz, z Paryża. — Krzeczunowicz Walery, z Bolszowiec. — Michalski Tytus, ces. ros. radea, z Krakowa. — Marszycki Eust., z Liszek. — Schönecker August, c. k. rotmistrz, z Gródka. — Torosiewicz Franc., z Holhocz. — Wszelaczyński Leon, adw. kraj., z Tarnopola.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 4. maja.

PP. Gołaszewski Jakob, do Krzywego. — Gottleb Wincenty, do Dolhomoskisk. — Smarzewski Nik., do Artasowa. — Skrzyński Wład., do Żurawna.

Spóźnienia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 1. i 2. maja.

Pora	Barometr w mierze parys. spro- wadzony do 0 ^o Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan po- wietrza wilgo- tnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery	
7. god. zrana	326.13	+ 6 2 ^o	85.8	zachodni	sl.	pochmurno
2. god. popoł.	326.09	+ 8 8 ^o	70.2	"	"	"
10. god. wiecz.	325.78	+ 5.0 ^o	83.0	"	"	"
6. god. zrana	324.78	+ 2 2 ^o	93.8	zachodni	sl.	śnieg
2. god. popoł.	324.72	+ 3.6 ^o	89.1	póln.-zach.	"	dészcz
10 god. wiecz.	325.28	+ 2.8 ^o	91.5	zachodni	"	pochmurno

Wysokość deszczu 6."26.

T E A T R.

Dziś: Opera niem.: „Alessandro Stradella.“

KRONIKA.

Donoszą nam, że Panowie Wieniawscy przyrzekli dać jutro koncert dla Ubogich. Już to powtórnie, że ci znakomici Artyści poświęcają pracę i trudy swoje na podniesienie zakładów naszego miasta — i równie jak dziś miasto nasze talent ich słusznie uwielbia, tak też nie wygaśnie w nieszlachetnych jego pamięć szlachetnej ich duszy. Koncert dany będzie w teatrze, który W. Adamski zamówił w Dyrekcji polskiej.

Panowie Henryk i Józef Wieniawscy dali dnia 29. kwietnia (jak o tem doniosła kronika Nr. 98 Gaz. Lwów.) w sali ratuszowej koncert na korzyść Towarzystwa do wykształcenia muzyki w Galicyi. Dochód z tego koncertu wyniósł po odtrąceniu kosztów świetnego przyozdobienia sali przeszło 300 zlr. m. k.

Nazajutrz po koncercie deputacya złożona z kilku członków Towarzystwa muzycznego wręczyła panom Wieniawskim pisemne podziękowanie następującej treści:

„Wielmożni Panowie!

Przy koncercie danym przez WW. Panów dnia 29. kwietnia r. b. w sali ratuszowej na korzyść galicyjskiego Towarzystwa muzycznego, udowodniliście Panowie w sposób najchlubniejszy nie tylko swoje szczytne mistrzostwo, lecz oraz i swą szczerą i serdeczną życzliwość dla podźwignienia rodzinnego Instytutu artystycznego, gdyż przeto zakładowi muzycznemu dopiero w powstaniu będącemu znaczny funduszowy zasilek dostał się w udziale. — Dyrekcya Towarzystwa do wykształcenia muzyki w Galicyi pożytkuje sobie za najprzyjemniejszy obowiązek Wielm. Panom wyrazić za to jak najczulsze dzięki z tem zapewnieniem, że mieszkańcy stolicy Lwowa znakomite i rzadkie uzdolnienie Panów w zawodzie sztuki w najmielszej zachowają pamięci.“

Według „Gazety bankowej i handlowej“ znajduje się w niemieckich państwach związkowych trzydzieści koncesjonowanych instytutów pieniężnych, między temi ośm właściwych zakładów kredytowych inne, po największej części banki pieniędzy papierowych, a oprócz tego także niejaka liczba towarzystw bankowych i kredytowych w formie komandytów, te ostatnie mianowicie w Prusiech. Obieg banknotów w Anglii i Francji wynosi na głowę 4 talary, w Austrii 6 tal., w Niemczech prawie 8 $\frac{1}{3}$ tal. W Bawaryi na głowę ludności przypadłby 1 talar, w Saksonii 2, w Prusiech 3, w Hanowerze 6, w Dessau 45, w Waldek 100, w Frankfurcie nad Menem 156, a w Schaumburg-Lippe przypadłoby 400 talarów pieniędzy papierowych, jeżeliby pozwolenie do wydawania banknotów osiągnęło wysokość głównego kapitału banku w Bückeburg.

— W ostatnich wyborach parlamentowych, jak donosi „Koresp. angl.“ brały z wielkim zapalem udział kobiety. „Mr. Akroyd, szczęśliwy przeciwnik Cobdena, uściśkał swoją żonę publicznie na targowicy w Huddersfield, w podziękę za jej usiłowania, gdy ogłoszono jego wybór. Lord John Russell zawdzięcza swój wybór w City po części pracom i usiłowaniom swej małżonki. Lecz najczynniejszą okazała się żona Mr. Beresford Hope, córka Margrabi of Salisbury w Maidstone, gdzie też Mr. Hope obrano. W końcu głosowania nie mogła żona powściągnąć swego uniesienia, rozładowała okna swego hotelu i miała mowę do zgromadzonego ludu, która, jak wszyscy utrzymują, była daleko lepsza niż mowa jej męża.

— Wzrostowi drzew młodych nie lepiej nie służy, jak nacieranie pnia i gałęzi grubszych w kwietniu i listopadzie tak długo szczotką wilgotną, aż pokład nie zejdzie wszelka nieczystość, mech i kora martwa. Czystość niezbędna jest tak dla ludzi, jak i dla bydła i drzew wszelkiego rodzaju.